

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-417-7-5>

CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

КОНЦЕПЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність питання економічної безпеки нині набуло вагомо значення. Тривала криза, що пов'язана з війною в Україні, із-за якої спостерігається відчутне зниження економічного потенціалу держави, негативно вплинула на економічну безпеку більшості підприємств. Вони потребують підтримки зі сторони держави та урегулювання складових процесів формування ринково-орієнтованої економіки, враховуючи умови забезпечення належного рівня стабільності у організаційно-економічній, інформаційній виробничій, екологічній, фінансово-інвестиційній, зовнішньоекономічній та продовольчій площині. Запорукою економічної безпеки підприємств вважається політика захисту національного ринку та національних товаровиробників від іноземної конкуренції за допомогою митних бар'єрів.

Забезпечення економічної безпеки підприємства, як захист від критичних загроз його існуванню, є актуальною у глобальному масштабі сталого розвитку країни та досягненні економічної рівноваги. Це багатопрофільна комунікаційна платформа взаємодії суб'єктів господарювання, яка спонукає до здійснення економічної діяльності на різних рівнях компетентності та здатності проявляться в позиції економічної рівноваги розвитку, виборюючи право на ресурсні можливості в міждержавному просторі. Тому для досягнення економічної рівноваги підприємствам потрібні не лише нормативно-законодавчі положення та акти, але й ідентифікатори нейтралізації прихованих загрозливих подій, що можуть призвести до втрати стабільного стану життєдіяльності базисних постулатів економіки.

Країнам, в яких трансформація національної безпеки в економічну безпеку підприємства відбувається під час збройних конфліктів,

важливо не фокусувати увагу лише на традиційних джерелах національної безпеки. В Україні існує застаріла доктрина «національної безпека держави» яка домінує над поняттям «економічна безпека підприємства», що є перешкодою для розробки цілісної системи захисту, спрямованої на окремі форми організації та ведення бізнесу суб'єктами господарювання. Поточна ситуація – головним чином анексія Кримського півострова, окупація росією південних та східних територій країни і триваюча війна, створює нові виклики, що ускладнюють реалізацію планів у цьому напрямку. Проте, перші кроки все ж зроблено, і подальший успіх залежить, зокрема, від активної участі організацій громадянського суспільства та їх регулярної взаємодії з органами державної влади і місцевого самоврядування.

Міжнародний досвід у сфері протидії загрозам і забезпечення економічної безпеки підприємств також має велике значення. Загалом, у всіх сферах, що пов'язані з економічним розвитком підприємства, ведеться велика й всеохоплююча робота – розробка нового контенту забезпечення стійкого стану економічної безпеки підприємства. Зокрема, в Україні традиційні загрози підтверджується безпрецедентною кризою економічного розвитку суб'єктів господарювання після повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію країни. Наведений концепт ставить економічну безпеку підприємств в центр уваги та є визначальним у безпековому форматі існування сучасної моделі економічної стійкості.

Підприємство є самодостатнім суб'єктом економічних відносин та формує у своїй диспозиційній структурі певні пріоритети щодо безпечного функціонування в системі національної економіки. При цьому, складність процесу забезпечення економічної рівноваги за наявних джерел поступово вибудовує концепцію економічної безпеки підприємства, яка розглядається в широкому контексті як «свобода від загроз» (freedom from threats) та «свобода у забезпеченні ресурсних потреб» (freedom to ensure resource needs). Згідно першого безпекового контексту концепції, прийняття рішення щодо захисту економічних інтересів підприємства від ризиків фокусується на механізмах розв'язання та запобігання збройним конфліктам, миротворчості. Другий безпековий контекст концепції розширює масштаб загроз підприємства, враховуючи упереджені дії інших суб'єктів господарювання, з позиції усунення конкурентів на ринку та нівелювання їх потенціалу життєздатності в економічному просторі.

Слід зауважити, що концепцію економічної безпеки підприємства започатковано у резолюції ООН і зазначається, що: «Забезпечення економічної безпеки підприємства, у широкому сенсі, включає в себе набагато більше, ніж просто прийняття рішення щодо призупинення загроз для їх функціонування. Це правова здатність підприємства забезпечувати себе матеріальними ресурсами та взаємодіяти з економічно активними агентами в межах трудових відносин без гендерних відмінностей, а також використаннями ними власних індивідуальних якостей для відновлення економічної стійкості» [1]. Основний парадокс концепції економічної безпеки підприємства полягає у тому, що «чим ближче концепція до своєї оригінальної концептуалізації за сукупністю загроз, тим більш складними стають і політика, і концепція економічної безпеки підприємства» [2].

Економічна безпека підприємства ґрунтується на двох підсистемах економічного розвитку – захисту та уповноваження (empowering) прав на забезпечення гарантій безпеки. Комісія з економічної безпеки підприємств при ООН акцентує увагу на тому, що захист та уповноваження є взаємопідсилюючими заходами передбачення принципів загроз (top-down), коли створюються відповідні інститути, норми та структури для запобігання ризиків в економічній діяльності підприємств. Уповноваження, в свою чергу, передбачає процеси (bottom-up), тобто визнання права підприємства самостійно визначати рівень власної безпеки [3].

Для Європейського Союзу забезпечення економічної безпеки підприємства є наративом, який включає в себе цільові інструменти зовнішньої безпекової політики та має форму дискусій про безпеку культури ведення бізнесу в приватному секторі економіки. Зміст форми сталого розвитку та економічної безпеки підприємства враховує безліч ініціатив щодо розширення економічних відносин, заснованих на традиціях ділового спілкування, створення матеріальних благ, задоволення життєво важливих потреб учасників економічних відносин. Необхідність збереження та захисту традиційних національних цінностей і благ передбачає урахування національних інтересів та їх особливостей на різних етапах розвитку підприємства. Таким чином, побудова концепції економічної безпеки підприємства передбачає формування кількісно-якісних параметрів його розвитку та прогнозування негативного впливу зовнішніх факторів.

Література:

1. Annan K. Secretary-General Salutes International Workshop on Human Security in Mongolia. Two-Day Session in Ulaanbaatar. URL: <http://www.un.org/News/Press/docs/2000/20000508.sgsm>
2. Owen T. Human Security – Conflict, Critique and Consensus: Colloquium Remarks and a Proposal for a Threshold-Based Definition. *Security Dialogue*. 2004. Vol. 35(3). P. 381.
3. Sadako Ogata. Empowering People for Human Security. 2003. URL: <http://www.humansecuritychs.org/newsandevents/payne.html>